

Lese og skrive med Æsops fabler

Denne gang: **Haren og skilpadda**

Innhold:

- Les fabelen: «Haren og skilpadda»
- Samtale om teksten: Snakk om ord og begreper.
- Les fabelen: Les i ett minutt. Hvor mange ord?
- Leseforståelse: Finn ordene som mangler.
- Leseforståelse: Svar på spørsmål til teksten.
- Leseforståelse: Sett setningene i riktig rekkefølge.
- Ordgjenkjenning: Ordkjeder. Sett strek mellom ord.
- Ordgjenkjenning: Høyfrekvente ord. Les og skriv.
- Skriveoppgave: Gjenfortell fabelen. Skriftlig, eller muntlig for en klassevenn.
- Skriveoppgave: Lag din egen fabel til temaet.
- Tegning: Lag en tegning om det som skjer i fabelen.
- Tegning: Tegn ferdig tegningen av «Haren og skilpadda» og fargelegg.
- Spørsmål til teksten: Lag spørsmål, og spør en klassevenn. Skriv ned.
- Leseforståelse: Hvilke ord passer i teksten? Carlsten-versjon (3 alternative ord).
- Samtale: Stikkord til samtale omkring tema i fabelen.
- Om Æsop, og fabler som sjanger.
- Lærerveiledning.

Haren og skilpadda

Oppgave ___: Les fabelen

Haren lo seg nesten skakk av å se på skilpadda fordi den kom seg så sakte fram. "Jeg skjønner knapt nok at du gidder å røre deg i det hele tatt", sa haren, "for når du endelig kommer deg fram, så er det over."

Skilpadda lo nokså godmodig av det og svarte: "Du kan ha rett i at jeg virker treg, men likevel vil jeg vedde på at jeg kan komme i mål før deg. Det skal jeg bevise om du våger å løpe om kapp med meg."

Haren lo så leppa nesten sprakk, og gikk med på veddemålet. Da starten gikk, satte han av gårde som en vind, mens skilpadda trasket i vei langt bak.

Det var midt på dagen, og sola var varm og stod høyt på himmelen. Haren ble både svett og søvnig av å løpe så fort. "Jeg kan like godt ta meg en liten middagslur", sa han til seg selv. "Jeg har tid nok til det."

Dermed la han seg i skyggen og sov middag.

Imens trasket skilpadda videre under middagssola. Det gikk seint, men også jevnt og trutt.

Omsider våknet haren og tenkte det var ingen fare, siden han ikke fikk øye på skilpadda. Han løp av gårde nok en gang gjennom gress og korn, over grøfter og kjerr, og snart var han nesten framme. Han kostet på seg en ørliten hvil framfor mål for å ta et oversyn og forberede sluttspurten. Men hva så han? Skilpadda hadde kommet nesten helt i mål. Hun var bare en halv meter framfor målstreken - den ene foten foran den andre, jevnt og trutt.

Haren spratt opp og føk mot målet, men det var for seint. Da han hoppet over mållinja, hadde skilpadda nettopp passert den.

"Der kan du se!" sa skilpadda. Men haren var for andpusten til å svare.

Æsop levde for over 2500 år siden på øyen Samos vest for det som i dag er Tyrkia. Han var slave hos en mann som het ladmon.

Æsop laget små historier, som har et tema eller poeng, som skal illustrere en side ved det å være menneske eller å leve sammen med andre.

Ofte brukte dyr eller ting i naturen som hovedpersoner.

Hva tenker du er temaet i denne fabelen?

Haren og skilpadda

Oppgave ___: Snakk om ordene og begrepene i fabelen.

Hva betyr «godmodig»?

Hva betyr «løpe om kapp»?

Hva er et «veddemål»?

Hva betyr «jevnt og trutt»?

Hva betyr «over grøfter og kjerr»?

Andre ord og uttrykk som vi må finne ut av?

Haren og skilpadda

Oppgave ___:

Hvor mange ord klarer du å lese på ett minutt?

Haren lo seg nesten skakk av å se på skilpadda fordi den kom seg så sakte fram. "Jeg skjønner knapt nok at du gidder å røre deg i det hele tatt", sa haren, "for når du endelig kommer fram, så er det over."

Skilpadda lo nokså godmodig av det og svarte: "Du kan ha rett i at jeg virker treg, men likevel vil jeg vedde på at jeg kan komme i mål før deg. Det skal jeg bevise om du våger å løpe om kapp med meg."

Haren lo så leppa nesten sprakk, og gikk med på veddemålet. Da starten gikk, satte han av gårde som en vind, mens skilpadda trasket i vei langt bak.

Det var midt på dagen, og sola var varm og stod høyt på himmelen. Haren ble både svett og søvnig av å løpe så fort. "Jeg kan like godt ta meg en liten middagslur", sa han til seg selv. "Jeg har tid nok til det." Dermed la han seg i skyggen og sovnet.

Imens trasket skilpadda videre under middagssola. Det gikk seint, men jevnt og trutt.

Omsider våknet haren og tenkte det var ingen fare, siden han ikke fikk øye på skilpadda. Han løp av gårde nok en gang gjennom gress og korn, over grøfter og kjerr, og snart var han nesten framme. Han kostet på seg en ørliten hvil før mål for å ta et oversyn og forberede sluttspurten. Men hva så han? Skilpadda hadde kommet nesten helt i mål. Hun var bare en halv meter fra målstreken - den ene foten foran den andre, jevnt og trutt.

Haren spratt opp og føk mot målet, men det var for seint. Da han hoppet over mållinja, hadde skilpadda nettopp passert den.

"Der kan du se!" sa skilpadda. Men haren var for andpusten til å svare.

Ord:

15

30

43

58

73

87

99

111

115

129

145

160

168

177

181

193

207

219

233

243

257

262

276

284

297

298

Hvor mange ord klarte du?

1. gang: _____ 2. gang: _____

Haren og skilpadda

Oppgave ___: Hvilke ord mangler?

Haren lo seg nesten skakk av å se på skilpadda fordi den kom seg så sakte fram. "Jeg _____ knapt nok at du gidder å røre deg i det hele tatt", sa haren, "for når du endelig kommer fram, så er det _____."

Skilpadda lo nokså godmodig av det og svarte: "Du kan ha _____ i at jeg virker treg, men likevel vil jeg vedde på at jeg kan komme i mål før deg. Det skal jeg _____ om du våger å løpe om kapp med meg."

Haren lo så _____ nesten sprakk, og gikk med på veddemålet. Da _____ gikk, satte han av gårde som en vind, mens skilpadda trasket i vei langt bak.

Det var _____ på dagen, og sola var varm og stod høyt på himmelen. Haren ble både svett og søvning av å løpe så fort. "Jeg kan like _____ ta meg en liten middagslur", sa han til seg selv. "Jeg har tid nok til det."

Dermed la han seg i _____ og sovnet.

Imens trasket skilpadda videre under middagssola. Det gikk seint, men jevnt og trutt.

Omsider våknet _____ og tenkte det var ingen fare, siden han ikke fikk øye på skilpadda. Han løp av gårde nok en gang gjennom _____ og korn, over grøfter og kjerr, og snart var han nesten framme. Han kostet på seg en _____ hvil før mål for å ta et oversyn og forberede sluttspurten. Men hva så han? Skilpadda hadde kommet _____ helt i mål. Hun var bare en halv meter fra målstreken - den ene foten foran den andre, _____ og trutt.

Haren spratt opp og føk mot målet, men det var for seint. Da han hoppet over mållinja, hadde skilpadda _____ passert den.

"Der kan du se!" sa skilpadda. Men haren var for andpusten til å svare.

Hvor passer ordene inn i teksten ovenfor? Kryss ut.

starten	haren	ørliten	skjønner	gress
nettopp	leppa	jevnt	skyggen	bevise
over	midt	nesten	rett	godt

Haren og skilpadda

Oppgave ___: Svar på spørsmålene. Bruk hele setninger.

Hvorfor lo haren av skilpadda?

Hva slags utfordring ga skilpadda haren?

Hva gjorde haren underveis?

Hva gjorde skilpadda underveis?

Hvem var det som vant?

Haren og skilpadda

Oppgave ___: Sett setningene i riktig rekkefølge.

Hun gikk jevnt og trutt.

Skilpadda sa at hun kunne komme i mål før haren.

Han klarte ikke å ta igjen skilpadda.

«Der kan du se», sa skilpadda.

Haren lo av at skilpadda var så treg.

Haren la seg til å sove i skyggen.

Plutselig fikk haren det veldig travelt.

Forslag til temaet i fabelen:

Skryt før, kan ofte føre til tap.

Jevnt og trutt er bedre enn rask og sløv.

Haren og skilpadda

Oppgave ___: Ordkjeder. Sett strek mellom ordene.

harennestfordisakteknapt

gidderendeligframoverav

rettregveddemålbevise

løpekappleppaveddemålvind

veibakmidtdagenvarm

himmelbådesøvniggodtliten

selvskyggensovnnettrasketunder

jevnttruttfaregrøftkjerr

Haren og skilpadda

Oppgave ___: Høyfrekvente ord. Les og øv.

haren – nesten – fordi – sakte - knapt
gidder – endelig – fram – over - av
rett – treg – veddemål - bevise
løpe – kapp – leppa – mål – vind
vei – bak – midt – dagen – varm
himmel – både – søvnig – godt – liten
selv – skyggen – sovnet – trasket - under
jevnt – trutt – fare – grøft – kjerr

Oppgave ___: Skriv de høyfrekvente ordene.

Haren og skilpadda

Oppgave ___: Lag en tegning av haren og skilpadda.

Haren og skilpadda

Oppgave ___: Lag spørsmål til fabelen. Spør en klassevenn.

Ditt spørsmål:

Klassevennens svar:

Ditt spørsmål:

Klassevennens svar:

Ditt spørsmål:

Klassevennens svar:

Haren og skilpadda

Oppgave ___: Hvilket ord passer i teksten? (sett strek.)

Haren lo seg nesten skakk av å se på skilpadda fordi den kom seg så sakte (tilbake – fram – over). "Jeg skjønner knapt nok at du gidder å røre deg i det hele tatt", sa haren, "for når du endelig kommer fram, så er det over."

Skilpadda (lo – hvisket – ropte) nokså godmodig av det og svarte: "Du kan ha rett i at jeg virker treg, men likevel vil jeg vedde på at jeg kan komme i mål før deg. Det skal jeg bevise om du våger å løpe om kapp med meg."

Haren lo så leppa nesten sprakk, og (gikk – pratet – betalte) med på veddemålet. Da starten gikk, satte han av gårde som en vind, mens skilpadda trasket i vei langt bak.

Det var midt på dagen, og (månen – sola – natten) var varm og stod høyt på himmelen. Haren ble både svett og søvnig av å løpe så fort. "Jeg kan like godt ta meg en liten middagslur", sa han til (seg – meg – jeg) selv. "Jeg har tid nok til det."

Dermed la han seg i skyggen og sovnet.

Imens trasket skilpadda videre under middagssola. Det gikk seint, men jevnt og (trutt – full – kutt).

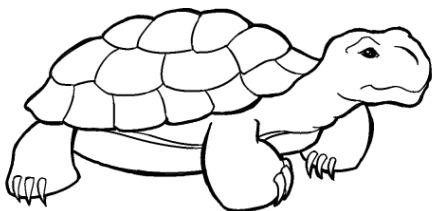
Omsider våknet haren og tenkte det var ingen fare, siden han ikke fikk øye på skilpadda. Han løp av gårde nok en (ting – sang – gang) gjennom gress og korn, over grøfter og kjerr, og snart var han nesten framme. Han kostet på seg en ørliten (tur – hvil – bil) før mål for å ta et oversyn og forberede sluttspurten. Men hva så han? Skilpadda hadde kommet nesten helt i mål. Hun var bare en halv (meter – seter – liter) fra målstreken - den ene foten foran den andre, jevnt og trutt.

Haren spratt opp og føk mot målet, men det var for seint. Da han hoppet over mållinja, hadde skilpadda (akkurat – nettopp – veldig) passert den.

"Der kan du se!" sa skilpadda. Men haren var for andpusten til å svare.

Haren og skilpadda

Oppgave ___: Tegn ferdig tegningen med haren og skilpadda, og fargelegg.

Haren og skilpadda

Oppgave ___: Samtale omkring temaet i fabelen.

Noen stikkord:

- Har du hørt noen som skryter fælt av noe? Hva tenker du om det?
- Er det alltid den som skryter av noe som er best/flinkest?
- Hva tenker du når noen skryter fælt taper eller ikke får det til?
- Hva tenker du om de som snakker ned dem de mener ikke er så bra? Hvordan er det for dem som bli «nedsnakket»?

Andre stikkord:

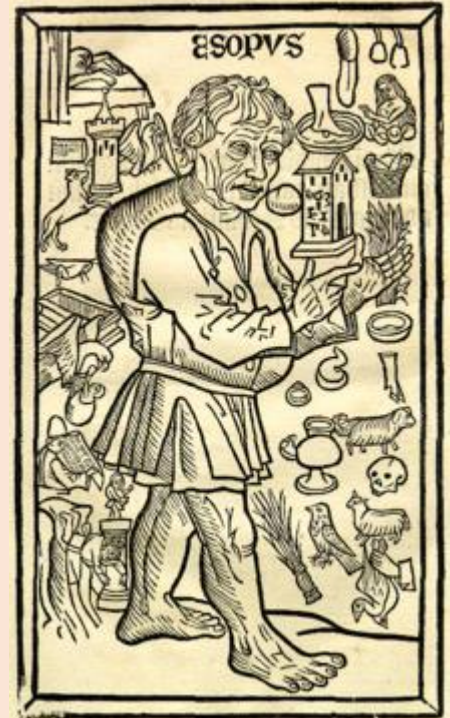
Flere eksempler:

Haren og skilpadda

Æsops liv

Æsop levde for over 2500 år siden på øya Samos vest for det som i dag er Tyrkia. Her var han slave hos en gresk mann som het ladmon. Ut fra det som er skrevet om Æsop, må han ha vært en fysisk handikappet mann.

På et tidspunkt har Æsop blitt løslatt som slave. Han har brukt sine små moralske historier til å få vanlige folk til å se hvordan herskerne i Hellas på den tiden misbrukte sin makt og behandlet folk urettferdig. Dette kan se ut til å ha ført til at han ble utsatt for en grusom død.

Æsops fabler

Æsop fabler er små historier, som har et tema eller poeng, som skal illustrere en side ved det å være menneske eller leve sammen med andre. Vi sier ofte at fabelen har en moral eller etisk poeng.

Ofte brukte Æsop dyr eller ting i naturen som hovedpersoner i fablene for å illustrere poengene sine. Det gjorde han for å ufarliggjøre historiene sine, dvs. at de ikke skulle føles rettet mot en bestemt person eller grupper av personer. Poengene i fablene er lagt til av andre enn fabelskaperen selv, men poenget var nok i tankene hans når han laget fablene.

Æsops fabler er fortsatt populære historier, som ofte blir brukt til å lære barn moral og god oppførsel. Siden de fleste fablene er korte, enkle, humoristiske og med et tydelig poeng, er de lett tilgjengelige, og appellerer til alle aldersgrupper.

Haren og skilpadda

Lærerveiledning:

Øvingsarkene i dette opplegget er tenkt brukt for elever i 4. – 7. trinn. Noe av dette kan også brukes på 3. trinn, og kanskje for elever på 2. trinn, som har kommet langt i utviklingen av leseferdighetene.

Æsops fabler har i seg mye godt stoff som kan brukes i bevisstgjøring og øving av holdninger og sosial kompetanse. Derfor har vi tatt for oss mange av disse fablene og laget opplegg rundt disse. I oppleggene har vi kombinert holdningsskapende arbeid i forhold til elevene, med trening av lese- og skriveferdigheter.

I eget arbeid med oppøving av elevenes leseferdigheter har jeg savnet opplegg som kan være gode og helhetlige. Øvingsarkene i dette opplegget er på sett og vis en samling av ulike måter å jobbe med tekster på, som er plukket opp gjennom årene.

Men; det er ikke meningen at disse øvingsarkene skal brukes fra A til Å. Her kan lærer vurdere hva man vil bruke, og hvor mye av det man vil bruke, alt etter behov for trening, hvordan man vil jobbe, elevenes motivasjon, og andre faktorer som lærer ser er nødvendig å ta hensyn til.

Dette er grunnen til at vi i oppgavene har skrevet «Oppgave ____:» slik at nummer på oppgavene kan skrives inn av lærer ut fra hva man velger å bruke. Oppgaver gir også muligheter for å differensiere innad i klassen, for å kunne tilpasse arbeidet med tekst, tema og oppgavetype til elevene.

Vi gir nedenfor en oversikt over forslag til måter vi tenker oss kan være nyttige å jobbe med disse tekstene.

Haren og skilpadda

Forskjellige måter å bruke fabelen:

1. Til lesetrening: Lese fabelen for å bli kjent med den.
 - a. Lese fabelen stille, alene.
 - b. Lese fabelen høyt sammen i gruppe eller klasse.
 - c. Lese med læringsvenn: Den ene for den andre, og bytte.
 - d. Gjenfortelle fabelen for læringsvenn med egne ord, muntlig/skriftlig.
2. Til samtale:
 - a. Bruk teksten i fabelen som utgangspunkt for å snakke om moralen eller temaet i fabelen. Hva forteller den oss? Hva kan vi lære?
 - b. Bruk ordene og begrepene i teksten til å bevisstgjøre og utvide ord- og begrepsforrådet.
3. Trene lesehastighet.
 - a. Hvor mange ord klarer eleven å lese på ett minutt?
 - b. Repetert lesing, for å øve opp ordgjenkjenning og lesehastighet.
4. Til trening av leseforståelse
 - a. Lese fabelen, og finne ut hvilke ord som mangler.
 - b. Svare på spørsmål til fabelen.
 - c. Sette setninger i kronologisk rekkefølge.
 - d. Lage egne spørsmål til fabelen, som eleven bruker til å spørre en annen elev i klassen.
 - e. Finne ut hvilket ord i parenteser som gir mest mening i sammenhengen. Denne oppgavetypen er kjent fra Carlstens lesetester.
5. Til skrivetrening:
 - a. Som utgangspunkt for å lage egen fortelling/fabel om temaet.
 - b. Gjenfortelle fabelen med egne ord, skriftlig.
6. Til kreativ utfoldelse:
 - a. Lage en tegning for å illustrere innholdet i fabelen.
 - b. Fargelegge tegninger av figurer fra teksten. I tillegg til å fargelegge, kan det tegnes videre, for å sette figurene inn i en sammenheng.

Dette er noen forslag til hvordan bruke fabelen til lese- og skrivetrening, samt samtale og bevisstgjøring omkring det sosiale temaet i fabelen.

Ellers finnes det nok uendelig med andre måter å bruke fabelen på, men her håper vi å ha gitt et knippe forslag som kan være nyttige og utviklende for elevene disse tekstene kommer til å bli brukt på.

Lykke til med det gode lese- og læringsarbeidet.

Med beste hilsen

Olav Kåre Kløvning

Netteleven.no